

ՍԻՓԱՆԱ ՔԱՋԵՐԸ ԸՆԴԴԵՄ ՆԱՀԱՆՋԻ

ԳՈՀԱՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հոգվածը նվիրված է լիբանանահայ գրող Սիմոն Սիմոնյանի «Սիփանայ քաջեր» պատմվածաշարին, որի հերոսները եղեռնազարկ տարագիր հայեր են՝ հայրենիքի կարոտի ցավով տառապող մարդիկ: Հոգվածում անդրադարձել ենք «Սիփանայ քաջերի» հիմնական թեմաներին՝ հայրենադարձությանը, դրա հակառակ երևույթներին՝ նահանջին և օտարացմանը: «Սիփանայ քաջերում» Սիմոն Սիմոնյանը կերտել է ոչ միայն իսկական հայրենասեր հերոսների, այլև նահանջողների կերպարներ, որոնք, սակայն, ավելի տեսանելի են դարձնում պատմվածաշարի հիմնական ասելիքը՝ պայքարի, արմատներն ամեն գնով պահպանելու, հայրենիքն ու նրա գաղափարը չկորցնելու կոչը:

Քանայի բառեր – Սիփան լեռ, ներգաղթ, հույս, պայքար, վերադարձ արմատներին, կոչ, օտարացում, անորոշություն, կարոտ:

Սփյուռքահայ նշանավոր գրող, բանասեր, հրատարակիչ ու խմբագիր Սիմոն Սիմոնյանի (1914-1986) ստեղծագործությունները քաղաքական հանգամանքների բերումով այնքան էլ ծանոթ չէին խորհրդահայ, ժառանգաբար նաև՝ նորանկախ Հայաստանի ընթերցողին: Մինչդեռ այդ ստեղծագործություններն իրավամբ ունեն ինչպես զուտ գեղարվեստական, այնպես էլ ճանաչողական և պատմական մեծ արժեք: Օտար երկրներում ապաստան գտած, Եղեռնից մազապուրծ հայն է Սիմոնյանի գրականության հիմնական առանցքն ու թեման:

1967 թ. «Սիփանայ քաջեր» խորագրով գրքում Սիմոնյանն ամփոփեց ու լույս ընծայեց տարբեր ժամանակներում գրած իր մի քանի պատմվածքներ և «Խմբապետ Ասլանին աղջիկը» վիպակը, իսկ 1972 - ին լույս ընծայած «Լեռ և ճակատագիր» գրքում գրողը «Սիփանայ քաջերն» առանձնացրեց իբրև պատմվածաշար՝ որոշ կրճատումներով և հավելումներով:

Ինչու՞ այս խորագիրը. գրքի սկզբում հեղինակը տվել է պատասխանը. «Հայ - քրտական ամանդութեան մը համաձայն Սիփանայ լեռան գագաթը կը բնակի Ֆալաքը (ճակատագիր): Ֆալաքին անարդարութիւններու դէմ կռուելու կոչուած են Սիփանայ քաջերը: Այս հատորի բոլոր գրութիւններուն հերոսները կը կռուին Ֆալաքին դէմ, որ անարդար եղաւ հայոց հանդէպ: Ուստի այս

գիրքին խորագիրը կրնար կոչուիլ Սիփանայ քաջեր»¹։ Եվ, իսկապես, Սիմոնյանը կերտում է իրական՝ դաժանորեն հալածված, սակայն երբեք իրենց մարդկային նկարագիրը, արժանապատվության ու բարոյականության բարձր զգացումը չկորցրած հերոսներ։ Ըստ որում՝ այդ հերոսներն ապրում են խիստ տարբեր հանգամանքներում, պատկանում են սոցիալական միանգամայն տարբեր շերտերի, բայց նրանց մեծամասնությունը միավորվում է մեկ ընդհանուր հատկանիշով՝ հավատարմությամբ արյանն ու արմատներին։

Խորհրդային Հայաստան ներգաղթելու թեման շատ է արձարժվել սփյուռքահայ գրականության մեջ՝ սկսած 1920-ական թվականներից։ Այն առանցքային խնդիր է դարձել նաև Սիմոնյանի մի շարք պատմվածքներում։ «Սափրիչ Սարգիս, ներգաղթ եւ ածելի» պատմվածքի հերոսը՝ սափրիչ Սարգիսը, սրտի տրոփյունով, ինչպես հեղինակի մեկ այլ՝ «Սահմանային վեճ»² պատմվածքի հերոսները, հետևում է Հայրենական պատերազմի ընթացքին՝ մեծ հույսեր կապելով Ստալին «պապային» հետ, որ, ինչպես հայտնի է, Արևմտյան Հայաստանը վերադարձնելու խոստում էր տվել։ Դժբախտաբար, համայն հայությունը խաբվելու էր ևս մեկ անգամ։ Սիմոն Սիմոնյանի հերոսները, սակայն, Օվեն, Ավեն, սափրիչ Սարգիսը և մյուսները, դեռևս ապրում են երջանիկ անտեղյակության մեջ՝ փայփայելով կորսված հայրենիքի ազատագրման հույսը։

Սափրիչ Սարգիսը Սիմոնյանի կերտած այն կերպարներից է, ովքեր, թեև իրականում հասարակ արհեստավորներ, սակայն իրենց էությամբ իսկական մարտիկներ են՝ համառ ու անզիջում, և ովքեր ամեն ինչ պայքարում են իրենց և իրենց զավակների ազգային նկարագիրը պահպանելու համար՝ սարսափելի դժբախտություն համարելով օտարամուտ ցանկացած տարրի ներմուծումը հայկական կենցաղ։ Եվ այս ամենօրյա ու չընդհատվող, համառ ու ջլատիչ պայքարի մեջ նրանք տառապում են չհասկացված լինելուց, երբեմն հասնում ծայրահեղության, և իրականում ողբերգականը ծիծաղի շեշտեր է ստանում ակամա։

«Սափրիչ Սարգիս, ներգաղթ և ածելի» պատմվածքում զուգահեռվում են երկխոսության երկու շերտեր՝ կենցաղայինը և հայրենիքի կորստի, հերոսական, բայց ապարդյուն պայքարի, կարոտի թախիժն ու Խորհրդային Հայաստանում ինքնությունը գտնելու հույսը։ Իսկ ներգաղթը նրանց համար

¹ Սիմոն Սիմոնյան, Սիփանայ քաջեր, Պէյրուֆ, 1967, էջ 5։

² Տե՛ս Սիմոն Սիմոնյան, Լեռնականներու վերջալույսը, Պէյրուֆ, 1968։

պարզապես ինչ - որ փոփոխություն, տեղից տեղ գնալ չէ, այլ սեփական էությունը վերագտնելու, հայրենագրկման ահռելի ցավին դիմանալու միակ ու վերջին հնարավորություն:

«Սիփանայ քաջեր» շարքում Սիմոնյանը կերտում է հերոսներ, ովքեր ինքնաճանաչման բարդ, բայց անհրաժեշտ ուղի են անցնում՝ փորձելով բացահայտել իրենց նախ՝ իբրև անհատ, ապա որպես մասնիկն այն ամբողջության, որ ազգ ու ժողովուրդ է կոչվում: Եվ ինքնավերաճնման այդ ճանապարհին նրանք դատապարտվում են հոգևոր մեկուսացման, մենության ու լռության, այնուամենայնիվ, իրենց բնօրրանից ու ժողովրդից կտրված, պատմական անհեթեթ ճակատագրով «օտար» կյանքով ապրող մարդիկ փորձում են ի վերջո հասկանալ սեփական էությունը, գտնել այն աներևույթ թելերի ծայրը, որոնցով իրենց կապված են զգում ինչ - որ անձանոթ, բայց հարազատ ու հզոր ուժի: Ոմանք հաղթահարում են պատենշը, վերագտնում իրենց, իսկ մյուսները, չկարողանալով ազատվել թեև արհեստական, բայց ոչ պակաս զորեղ ուժերից, մնում են մշտական կասկածանքի և անորոշության մեջ:

«Մենք փոքր ժողովուրդ ենք, և երբ մերոնցից երկու հոգի հանդիպում են, արդեն իրադարձություն է»³. Սարոյանի այս խոսքերն ասես իրենց հաստատումն են գտնում Սիմոն Սիմոնյանի «Հայ մը» պատմվածքում:

Հանս Նալբանդյան. տարօրինակ, թվում է՝ անհամատեղելի անուն - ազգանուն ունեցող այս մարդը Պոլսի Կեդրոնական վարժարանի տեսուչ Մարտիրոս Նալբանդյանի որդին է: Նա՝ «Դանիոյ թերես միակ հայը»՝ դանիական արքունիքում բարձր դիրքի հասած, իսկական ազնվական ու ազնիվ մի մարդ, Կոպենհագենի փողոցներից մեկում պատահաբար հանդիպելով բժիշկ Երկանյանին և ավելի մտերմորեն ծանոթանալով նրա հետ, վերջապես ասես վերագտնում է իր կորսված հայությունը, իր հայկական հիշողությունը. երևույթներ, որոնց կարիքն ու կարոտը նա զգացել է ամբողջ կյանքում: Բժիշկ Երկանյանն այն առաջին մարդն է, ում շուրթերից նա պետք է հայերեն բառեր լսեր, լսեր իր սպանված հոր լեզուն ու հաղորդակցվեր դրան, չհասկանար բառերի նշանակությունը, բայց զգար դրանք իր ողջ էությանմբ. «Հանս Նալպանտեանը կուլար: Ես երգեցի Ծիրանի ծառը Կոմիտասի, Կռունկին համար ոյժ չունէի... Կու լար Հանս Նալպանտեանը»⁴:

³ Վիլյամ Սարոյան, Ընտիր երկեր, հատոր 1, Երևան, 1988, էջ 23:

⁴ Սիմոն Սիմոնեան, Սիփանայ քաջեր, էջ 35: Այս գրքից կատարվելիք հետագա մեջբերումների էջը կնշվի շարադրանքում:

Պատմությունը կարող է դաժան գտնվել, ոճրագործները կարող են սպանել միլիոնավոր մարդկանց, բայց ճշմարտությունը չի մեռնում. այն ապրում է որպես կարոտ ու հիշողություն, չմեռնող ցավ ու ցասում, իսկ դրանք արյան միջից քերելն անհնար է. ոչինչ չի կարող սպանել դրանց՝ ո՛չ ժամանակը, ո՛չ տարածությունը, ո՛չ մարդիկ, ո՛չ նրանց օրենքները: «Հայ մը» պատմվածքի հերոսի համար արդեն անդառնալիորեն կորած է շքեղ, անհոգ, բայց, համենայն դեպս, օտար կյանքի հրապույրը, որովհետև նա դառնալու է այդ նոր՝ հոգևոր կամ նյութական Հայաստանը կառուցողներից մեկը, ոչ թե օտար մի եվրոպացի, այլ պարզապես «հայ մը»:

1972 թ. լույս տեսած «Լեռ և ճակատագիր» գրքում Սիմոնյանը «Սիփանայ քաջեր» շարքի մեջ է զետեղում նաև «Աթաթիրքին աղջիկը» և «Երեցկի»-նը մեղավոր էր» պատմվածքները՝ նման թե՛ իրենց բովանդակությամբ, թե՛ ներքին տրամաբանությամբ և ոչ պատահական ընտրված հաջորդականությամբ:

«Ակօս» շաբաթաթերթի 2004 թ. փետրվարի 6 - ի համարում Հրանտ Դինքը հրապարակեց «Սաբիհա - Խաթունի գաղտնիքը» վերտառությամբ հոդվածը, որով ապացուցում էր, որ թուրք առաջին կին օդաչու, աշխարհում առաջին կին ռազմական փորձարկող - օդաչու Սաբիհա Գյոկչենը՝ Քեմալ Աթաթուրքի որդեգրած ութ աղջիկներից մեկը, իրականում հայուհի է՝ Այնթապում հայտնի Սեբիջյանների տոհմից: Սաբիհա Գյոկչենը Եղեռնից մազապուրծ հայ որբերից մեկն էր:

Այս պատմությունը, որ շատերին հայտնի դարձավ միայն 2004թ., տասնամյակներ առաջ Սիմոն Սիմոնյանին հնարավորություն է տվել ստեղծելու թեև փոքրածավալ, բայց հոգեբանական խտացումներով, մարդկային ապրումների հուզիչ նրբերանգներով հագեցած մի ստեղծագործություն:

Զարմանալի զավեշտ. թուրք առաջին կին օդաչուն ... հայ է: Թալանվում են, կողոպտվում են ոչ միայն գյուղերն ու քաղաքները, մշակույթն ու հոգևոր արժեքները, գողացվում են նաև արյունն ու ուղեղը, ու դրա պատճառով էլ «թուրք» առաջին կին օդաչուն հայ է:

Պատմվածքը Սաբիհայի ներքին պայքարի, ինքնախաբեության ու ինքնախոստովանանքի, գաղտնի տառապանքի խտացումն է: Թվում է՝ տառապելու պատճառ չկա, թվում է՝ Սաբիհան ունի այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է երջանկության համար: Բայց հեշտ չէ լռեցնել, խեղդել արյան կանչը, փոխել սիրտը:

Քսան միլիոն թուրքեր չգիտեն Սարիհայի տառապանքի մասին, քսան միլիոն թուրքեր հավատում են նրան: Բայց Սարիհան Աթենաս Պալլասը չէ, նա ընդամենը թույլ մահկանացու է՝ դատապարտված անվերջ երկրնտրանքի ու տառապանքի: Սարիհան երբեք որոշում չի կայացնելու և չի կարողանալու փոխել անփոփոխելին՝ իր հայ լինելը: Նա պետք է տառապի «հայկական» կոչվող հիվանդությամբ՝ թե՛ ֆիզիկապես, թե՛ հոգեպես և լսի իր սիրելի «հոր» վերջին՝ «պարտված» խոսքերը. «Դուն պիտի չազատիս այդ հիւանդութենէդ...»: (410)

Աթաթուրքը պարտված է. հոգու ինչ - որ հեռավոր անկյունում Սարիհան միշտ հիշելու է, որ ինքը հայ է, բայց նա ևս պարտված է, որովհետև չի ազատվելու իր «հիվանդությունից», բայց ապրելու է իր համար չնախատեսված կյանքով:

Անտոն Դոնչևի նշանավոր՝ «Երբ ժամ էր ընտրության» վեպում՝ որպես բուլղարացուն տրվող բարձրագույն օրինություն, ասվում է. «Բուլղարացի ծնվեցիր, բուլղարացի՜ թող մեռնես»⁵: Հայ ծնված, բայց իբրև հայ մեռնելու հնարավորությունից զրկված, իր ժողովրդի հանդեպ թշնամացած, նոր ժամանակների «ենիչերի» դարձած մարդու մասին է Սիմոնյանի «Երեցկի»-նը մեղավոր էր» («Թուրք գնդապետի մը հետ») ենթախորագիրն ունեցող պատմվածքը:

Այնքան հարուստ, բազմաշերտ, գրեթե ճշգրտության հասնող դիտարկումներով, ավելի շատ պատմական ակնարկ հիշեցնող, միևնույն ժամանակ գեղարվեստական կատարյալ լուծումներով երկ է «Երեցկի»-նը մեղավոր էր» պատմվածքը, որ գրեթե անհնար է մի քանի տողով մեկնաբանել գրողի ողջ ասելիքը: Այս պատմվածքում ևս, ինչպես շարքի «Հայ մը» և «20.000 - էն» մեկը պատմվածքներում, կերպավորվում է պատմողը՝ իբրև կապող օղակ նյութի և հեղինակի միջև՝ ստեղծելով պատմվածք պատմվածքի մեջ: Պատումի լարված բնույթը, սուր ու կենդանի երկխոսությունները ստիպում են ընթերցողին մինչև վերջին տողն ուշադիր հետևել սյուժեի զարգացմանը:

Բեռլինահայ պատմաբանն իր բարեկամի՝ գերմանացի նշանավոր գանգաբան Ռիխարդ Օբենհայմի հետ ճամփորդում է Թուրքիայով, ավելի ճիշտ՝ Արևմտյան Հայաստանով: Վերջինս զբաղվում է հատկապես արմենոիդ տիպի գանգերի ուսումնասիրությամբ: Պարզվում է, որ Թուրքիայում... շատ են, հազարավոր են արմենոիդ տիպի «գանգերը», ինչն էլ ստիպում է գերմանացի

⁵ Անտոն Դոնչև, Երբ ժամ էր ընտրության, Երևան, 1982, էջ 480:

հետազոտողին ասել. «Դու՛ք, Հայե՛րդ, չէք տարագրուած այս հողերեն, դուք կապրիք ձեր հողերուն վրայ»: (417)

Գրողը ցույց է տալիս ոչ միայն այն, թե որքան սարսափելիորեն թշնամացած, այլև, ըստ էության, հակասական, բարդ ու խճճված են հայ և թուրք հարաբերությունները: Բեռլինահայ պատմաբանի և դեպի էրզրում շարժվող գնացքում նրան հանդիպած եվրոպացու արտաքինով թուրքի և թրքացած հայ գնդապետի երկխոսությունները դրա ևս մեկ վկայությունն են:

Եվրոպական շարժումն էին և ֆրանսերենին կատարելապես տիրապետող թուրքն իրեն բարդույթներից զերծ մարդ է համարում, ով ազատորեն կարող է խոսել թուրքերի ծագման ու ցեղագրության մասին՝ չվախենալով լույս նետել պատմության այն կետերի վրա, որոնք այնքան էլ շահեկան չեն խաբեությունն ու կեղծիքը նախընտրողների դիրքերից: Իր հանգստությամբ հանդերձ, որով առաջարկում է հայերին գնել, այո՛, պարզապես գնել թուրքերից իրենց պատմական հողերը, նա արժանի է հարգանքի, որովհետև, նախևառաջ, ազնիվ է ինքն իր հանդեպ և մի կողմ դնելով ցեղային թշնամանքը՝ փորձում է անկողմնակալ հայացք նետել պատմությանը, ելք գտնել հայ – թուրքական հարաբերություններից. «Այս հողերը ձե՛զ կը կանչեն: Ո՛չ միայն ձեր ձգած գերեզմանները, խաչքարերը, յուշարձանները, աւերակները, այլև այդ դատարկութիւնը Ձեզ կը կանչեն: Ու դուք, Հայերդ, չէք լսեր այդ կանչը... Այդ հողերուն վրայ ձեր իրավունքը կու գայ և պիտի գայ ո՛չ թէ ձեր նախահայրերէն, ձեր հոն երբեմն բնակած ըլլաէն, Սեւրի կամ այլ դաշնագիրներէն, այլ անոնց դատարկութենէն ու ամայութենէն»: (437)

Սիմոնյանն ազատախոհ և լայն մտահորիզոն ունեցող այս թուրքին համեմատում է քեմալական կեղծ գաղափարախոսությամբ սնված թուրքացած գնդապետի հետ, որն աշխարհում ամենից շատ ատում է հայերին՝ իր արյունակիցներին: Գնացքի վագոնում, չկասկածելով անգամ, որ իր զրուցակիցը հայ է, գնդապետն անկեղծանում է՝ պատմելով իր կյանքի պատմությունը:

Սովորական պատմություն այն օրերի իրականության մեջ. եղեռնի արդյունքում որբացած հայ երեխային որդեգրում է թուրք մի կին: Դպրոցում տղան բնական խելքի շնորհիվ առանձնանում է հասակակիցներից, դառնում Աթաթուրքի որդեգիրը, հասնում մինչև գնդապետի աստիճանի: Բայց այն կասկածը, որ ինքը հայ ծնողների զավակ է, երբեք հանգիստ չի տալիս նրան: Գնացքի վագոնում բեռլինահայ պատմաբանն իր սուր ու չզիջող հարցապնդումներով ստիպում է գնդապետին հիշել մանկության դրվագները. «Գնդապետը գրեթե լավ կհիշեր իր հի՛ն, առաջի՛ն, թերևս շատ քաղցր տունը... բայց

երկիւղը, ժամանակին հետ աճած ունակութիւնները, ինքզինք թիրք կարծելու ինքնապաշտպանութիւնը, թրքութեամբ բնագոյօրէն իր որբութիւնը յենակելու ապահովութեան զգացումը, այլ կրկնութիւններ՝ խաւեր բարդած էին իր մատաղ հիշողութեան վրայ, իր մտքին առաջին որմնանկարներուն վրայ, և զանոնք ճզմած ու անհետացուցած ըլլալու պատրա՞նքը թէ համոզումը պատուաստած էին իրեն»։ (453)

Գնդապետը սրտի տրոփյունով սպասում է իր գանգի հետազոտության արդյունքներին՝ հուսալով, որ ինքը, այնուամենայնիվ, թուրք է։ Եվ չնայած այդ հետազոտությունից պարզվում է, որ գնդապետի գլուխը ձևով նման է ուրալ - ալթայական, այսինքն՝ թուրքական տեսակին, պատմաբանը նրա մեջ հային արթնացնելու նպատակով ասում է, թե գանգը զուտ արմենոիդ տիպի է։ Գնդապետը խորտակված է. նրան տանջող կասկածները հաստատվել են, բայց նա ուժ չունի նորից հայ դառնալու։

Ո՞վ է մեղավոր, «երեցկի՞նը», ասել է թե՛ հայը, թե՛ նա, ով, ինչպես հենց ինքն է խոստովանում, սարսափելիորեն դատարկեց մի երկիր, որ իրեն չէր պատկանում, և իրեն ազնվացնելու համար խորամանկ ենթագիտակցությամբ սեփականեց ոչ միայն հողը, այլև այդ հողի տերերի արյունը, ուղեղը, գեները։

Իր պատմվածքներում Սիմոնյանն ուղղակիորեն և անուղղակի անդրադառնում է Սփյուռքի համար հավերժական՝ նահանջի թեմային։ «Լեռ և ճակատագիր» գրքում նա հաստատապես ոչ պատահականորեն է «Սփյանայ քաջեր» շարքը բացում «Մայրի՛կ, մայրի՛կ» պատմվածքով՝ ևս մեկ անգամ բարձրաձայնելով նահանջի, «սպիտակ ջարդի», ասել է թե՛ օտարացման թեման։

«Մայրի՛կ, մայրի՛կ»-ը եղեռնից մազապուրծ մի կնոջ ողբերգական պատմությունն է՝ մեկը հազարավոր նման պատմություններից։ Պատմվածքի վաթսունհինգամյա տարեց հերոսուհին հեղինակին պատմում է Ամերիկայում՝ հարազատ որդու տանն անցկացրած իր կյանքի ութ ամիսների պատմությունը, որ, թերևս, ավելի ողբերգական ու ցավալի է, քան ծննդավայրից մինչև Դեր - Ջոր ու այնտեղից մինչև Հալեպ նրա ողիսականը։

Ամերիկյան սարսափեցնում է Հաճի Եղսային. ավանդապահ հայ կնոջ՝ տարիներով սրբագործված սովորույթներն ու համոզմունքներն ամեն րոպե ոտնակոխ են արվում այդ երկրում, որտեղ ամեն ինչ ասես կեղծ է ու մեքենայացված, մտածված ու հաշվարկված։ Ու այդ պատճառով էլ այդ երկիրը, չնայած իր քրեղությանն ու կյանքի համար ստեղծված բոլոր հարմարություններին, իսկական չարիք է թվում Հաճի Եղսային։

Լիբանանահայ գրող Կարո Սասունին իր «Երբ մօր սիրտն է, որ կը խոսի»⁶ պատմվածքում նկարագրում է որդու մոտ՝ Ամերիկա մեկնել ցանկացող կնոջ ապրումները և այն անհուն ուրախությունը, որ նա զգում է՝ վերջապես ստանալով մուտքի բաղձալի թույլտվությունը: Սասունու հերոսուհուն Ամերիկան ազատության և հաղթանակի ակունք է թվում, բայց պատմվածքը հենց այդտեղ էլ ավարտվում է, և մենք չգիտենք՝ ինչ կպատահի հետո: Կարո Սասունու այս պատմվածքը, թերևս, կարող էր «Մայրի՛կ, մայրի՛կ»-ի նախաբանը լինել: Սիմոն Սիմոնյանի հերոսուհին ապրում է այն հիասթափությունն ու հուսահատությունը, որ բազմաթիվ մայրեր են ապրել:

Ի վերջո միականի մայրիկը եզրակացնում է, որ իր մեկ հատիկ ծառին ու նրա ճյուղերը խլած Ամերիկան ավելի վատն է, քան Դեր - Ջորը, որովհետև իր որդին Դեր - Ջորից փրկվեց, բայց ընդմիջտ Ամերիկայի «գերին է» մնալու:

«Լեռ և ճակատագիր» գրքում Սիմոնյանը «Սիփանայ քաջեր» շարքը եզրափակում է «Սասունցի Դափթը՝ ձիարշավարանի մէջ» պատմվածքով՝ իբրև բողոք, դիմում և կոչ իր ժողովրդին՝ վերջապես վերջ տալու անտարբերությանը, պայքարելու ապրելու իրավունքի համար:

Սիմոն Սիմոնյանին ուղղած նամակներից մեկում, որ հետո հրապարակվեց «Սփյուռք» հանդեսում, Պարույր Սևակը գրում է. «Ո՛ղջ եղիր, եղբայր, չմոռանալով, որ մենք պարտավոր ենք ավելին անելու»⁷: Ո՛չ իր գործունեության, ո՛չ էլ գրականության մեջ Սիմոն Սիմոնյանը չմոռացավ, որ ինքը պարտավոր է անելու ավելին, և նույնը խնդրեց, պահանջեց բոլորից՝ համայն հայությունից՝ չհանձնվել, չմոռանալ պատմական անցյալը, լինել կորսված հայրենիքի պահանջատերը, անաղարտ պահել հայի էությունը: Այս է նաև «Սիփանայ քաջերի» ասելիքը:

ХРАБРЕЦЫ СИПАНА ПРОТИВ ОТСТУПЛЕНИЯ

ГОАР АРУТЮНЯН

Эта статья посвящена книге армянского писателя из Ливана Симона Симоняна – “Храбрецы Сипана”. Героями книги являются армянские эмигранты, которые страдают от боли Геноцида и от тоски к своей потерянной родине. В этой статье мы обратились к вопросам репатриации и отчуждения,

⁶ Տե՛ս Կարո Սասունի, Կեանքի յորձանուտին մէջ, Պէյրութ, 1962:

⁷ «Սփյուռք», 1972, թիվ 24:

которые являются ключевыми темами этой книги. Автор создал не только образы настоящих патриотов, но и образы отступающих от своих корней. Несмотря на это, главными темами этой книги являются призыв к борьбе и идея родины.

Ключевые слова – гора Сипан, репатриация, вера, борьба, возвращение к корням, призыв, отчуждение, неопределённость, тоска.

THE BRAVES OF SIPAN ANTI RETREAT

GOHAR HARUTYNYAN

This article is a review of the Lebanese-Armenian writer Simon Simonyan's collection of short stories “The Braves Of Sipan”. The heroes of the stories are Armenian immigrants, victims of the Genocide, suffering people yearning for their deserted homeland. Harutynyan has considered the main themes of this work, repatriation and alienation. She points out to how Simonyan designs not only real patriotic heroes but also retreating ones. This highlights the main appeal of the book, fight integration, preserve cultural and ethnic foundation, at all costs retain their own ethnic identity, and conserve their own homeland.

Key words – Mount Sipan, repatriation, hope, struggle, return to the roots, call, alienation, uncertainty, yearning.